

MOLLER, Hendrik W.E. (Amsterdam 8 november 1869 – Tilburg 6 december 1940).

Was tussen 1900 en 1940 een der voornaamste culturele voormannen van het katholieke volksdeel in Nederland. In 1907 promoveerde Moller in de Nederlandse letteren. Hij was jarenlang leraar en stichtte in 1912 de Katholieke Leergangen (opleiding voor leraren middelbaar onderwijs). Hij speelde een belangrijke rol bij de uitbreiding van het rooms-katholiek middelbaar onderwijs in Brabant, waartoe hij de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs oprichtte. Verder was hij oprichter en redacteur van diverse katholieke tijdschriften, waarvan het in 1922 gestichte maandblad *Roeping* het belangrijkste is geweest. Voorts was hij enige tijd wethouder van Tilburg en van 1925 af lid van de Tweede Kamer voor de Rooms-Katholieke Staatspartij.

Moller, die van 1923 tot aan zijn overlijden hoofdbestuurslid van het **Algemeen-Nederlands Verbond** was, toonde zich overtuigd **Groot-Nederlander**. Zijn betekenis voor de V.B. ligt vooral daarin, dat hij bij de onder zijn invloed gevormde katholieke intellectuele jongeren (zoals **Anton van Duinkerken** en **Gerard Knuvelde**) sympathie wekte voor de Groot-Nederlandse gedachte en de strijd van de Vlamingen. Hij was ook een van de weinige Noord-Nederlandse politici die zich interesseerde voor het **Dietsch Studentenverbond** (DSV) en met enige regelmaat op de congressen en bijeenkomsten van het DSV sprak. Hoewel hij in de jaren 1920 in conservatieve en weinig democratisch denkende katholieke kringen verkeerde – hij had onder andere contact met **Wouter Lutkie** – heeft hij zich verre gehouden van nationaal-socialisme en fascisme, zoals dat bijvoorbeeld in Noord-Brabant door **Arnold Meijer** en diens **Zwart Front** beleden werd.

WERKEN: *Beknopte geschiedenis van de Nederlandse letterkunde*, 1927; – ‘Het Zuid-Nederlands nationaliteitsbesef’, in *Volkseenheid*, 1935, p. 42-67.

LITERATUUR: ‘Mollernummer’ van *Roeping*, jg. 8 (1929-1930); – G. Knuvelde, ‘Moller overleden’, in *Roeping*, jg. 19 (1940-1941), p. 129-133; – id., *Kitty en de mandarijntjes*, 1964; – J.A. Bornewasser, *Vijftig jaar Katholieke Leergangen*, 1962; – L.M.H. Joosten, *Katholieken en Fascisme in Nederland 1920-1940*, 1964; – A.H.M. van Schaik, *Dr. Hendrik Moller, 1869-1940: een ongemakkelijk initiator van onderwijs en cultuur in Noord-Brabant*, 1988; – ‘Het katholieke nummer’ van *SIC*, jg. 4, nr. 1-2 (1989).

ANTHONIUS A. DE JONGE* EN PIETER VAN HEES